

Το χέρι που σε τρέφει

Τα θύματα γίνονται επιζώντες μόνο μετά το γεγονός. Πώς επιλέγεται κάποιος ως θύμα;

Ας υποθέσουμε πως πέντε μαθήτριες φεύγουν από την παιδική χαρά. Ο κυνηγός βρίσκεται στο αυτοκίνητό του, στην απέναντι πλευρά του δρόμου. Ο τρόπος που επιλέγει δεν μοιάζει καθόλου με τον τρόπο που μια αγέλη λύκων επιλέγει την πιο αδύναμη άλκη – ή μήπως μοιάζει; Μελετάει τον βηματισμό κάθε κοριτσιού και πώς τα κύρια χαρακτηριστικά καθεμίας –ντροπαλή, θρασεία, ζωηρή ή ονειροπόλα– προσδιορίζουν τον τρόπο που κινείται και τον βηματισμό της. Δεν θα επιλέξει θύμα προτού εμφανιστεί εκείνη που πληροί τα κριτήριά του. Το πρώτο κορίτσι χοροπηδάει την ώρα που απομακρύνεται· εγώ όταν ήμουν μικρή. Είναι εύκολος στόχος, μόνο που ο συγκεκριμένος κυνηγός δεν θέλει ένα κορίτσι που χοροπηδάει. Αποδεδειγμένα, όσα άτομα χοροπηδούν είναι προβληματικά θύματα. Αντιδρούν. Το δεύτερο κορίτσι που τραβάει την προσοχή του περιβάλλεται από τις γελαστές φίλες της και, παρότι είναι ο τύπος του, δεν θέλει να κοπιάσει πολύ για να την απομακρύνει από εκείνες, διακινδυνεύοντας να αποτύχει. Το τρίτο κορίτσι φωνάζει στο τηλέφωνό της, ενώ το τέταρτο είναι ντυμένο πολύ αγορίστικα για τα γούστα του. Το πέμπτο κορίτσι έχει αρκετά παραπανίσια κιλά και κουνάει τα βραχιόλια που φοράει καθώς περπατάει. Το μεγαλύτερο μέρος του προσώπου της κρύβεται πίσω από τα μαλλιά της, αδιάσειστο σημάδι χαμηλής αυτοεκτίμησης και συναισθηματικής αποστασιοποίησης. Αυτά τα κορίτσια δεν αντιδρούν ποτέ. Ζέρουν

ήδη ότι είναι θύματα και, αν δεν υπάρξουν τώρα, θα γίνουν κάποια στιγμή. Δεν θα χρειαστεί να προσπαθήσει πολύ για να τη γοητεύσει. Σάμπως ο λύκος γοητεύει την αδύναμη άλκη; Η μέθοδος προσέγγισης είναι ένας όρος που αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο ο κυνηγός πλησιάζει το θύμα του. Παρέχει πληροφορίες σχετικά με αυτόν, δηλαδή για τις κοινωνικές δεξιότητές του, τον σωματότυπό του και την ικανότητά του να χειραγωγεί. Οι τρεις βασικές μέθοδοι προσέγγισης είναι η πλάνη, η έκπληξη και ο αιφνιδιασμός. Η πλάνη είναι η μέθοδος που χρησιμοποιούν αυτοί που παραπλανούν τα θύματά τους, ώστε εκείνα να νομίζουν ότι οι κυνηγοί χρειάζονται βοήθεια – κάτι σαν τον Τεντ Μπάντι* με γύψο στο χέρι, να ζητάει από νεαρές γυναίκες να τον βοηθήσουν να πάρει κάτι από το κλειστό, χωρίς παράθυρα, φορτηγάκι του. Η έκπληξη είναι η μέθοδος που χρησιμοποιούν όσοι επιλέγουν την αναμονή για να υποτάξουν τα θύματά τους: φανταστείτε έναν δολοφόνο με μαχαίρι, κρυμμένο κάτω από ένα αυτοκίνητο, περιμένοντας το θύμα του να τελειώσει τα ψώνια του και να ξεκλειδώσει το αυτοκίνητό του, και τότε να του επιτίθεται κόβοντας τον αχίλλειο τένοντα για να μην μπορεί να διαφύγει. Ο αιφνιδιασμός απαιτεί ταχύτητα και υπερβολική χρήση βίας, ώστε ο κυνηγός να υπερισχύσει γρήγορα απέναντι στην άμυνα του θύματος: φανταστείτε μια εισβολή στο σπίτι, όπου ο εισβολέας σκοτώνει ή βιάζει και σκοτώνει γρήγορα όποιον έχει την ατυχία να βρίσκεται μέσα σε αυτό.

Η αξιολόγηση του κινδύνου αφορά τις πιθανότητες κάποιου ανθρώπου να καταστεί θύμα. Ο κίνδυνος θυματοποίησης χωρίζεται σε τρεις βασικές κατηγορίες: χαμηλός, μέσος και υψηλός. Οι κατηγορίες βασίζονται στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή του θύματος. Προφανές παράδειγμα ανθρώπων που ανήκουν στην κατηγορία υψηλού κινδύνου είναι οι πόρνες: εκτίθενται σε

* Τεντ Μπάντι (1946-1989): Ψευδώνυμο του Θίοντορ Ρόμπερτ Κάουελ, κατά συρροή δολοφόνο που ομολόγησε τις δολοφονίες τριάντα γυναικών και κοριτσιών σε επτά αμερικανικές Πολιτείες, αν και εικάζεται ότι ο αριθμός των θυμάτων του ήταν πολύ μεγαλύτερος. Θεωρείται χαρισματικός και γοητευτικός, χαρακτηριστικά που χρησιμοποίησε για να προσελκύει τα θύματά του. (Σ.τ.Μ.)

μεγάλο αριθμό αγνώστων, έρχονται συχνά σε επαφή με χρήστες ναρκωτικών, είναι μόνες τη νύχτα και είναι σχετικά απίθανο να τις αναζητήσει κάποιος. Ένα θύμα χαμηλού κινδύνου έχει σταθερή εργασία, πολλούς φίλους και απρόβλεπτο πρόγραμμα. Τι συμβαίνει όμως στην περίπτωση ενός διαφορετικού παράγοντα κινδύνου, όταν κάποιος εμπιστεύεται πολύ εύκολα, όχι λόγω της ευπιστίας του, αλλά της συμπόνιας; Τι συμβαίνει στην περίπτωση όπου ένα κοριτσάκι παρασύρεται στο αυτοκίνητο ενός κυνηγού επειδή εκείνος της ζήτησε να τον βοηθήσει να βρει ένα γατάκι;

Αυτό συμβαίνει με τους ανθρώπους.

Συνεργάστηκα με έναν ψυχίατρο που επέτρεπε στους ασθενείς του να φέρνουν τα σκυλιά τους στις συνεδρίες. Μου μίλησε για μια ασθενή που έφερε το υπάκουο ημίαιμο λυκόσκυλό της, το οποίο παρέμεινε καθιστό δίπλα στα πόδια της όση ώρα εκείνη κουνούσε εκνευρισμένη τα χέρια της για να προσδώσει δραματικότητα στα νευρικά επιχειρήματά της. Κάποιος άλλος ασθενής, όμως, ο οποίος λάμβανε αντιψυχωσική αγωγή, καθόταν ασυνήθιστα ήρεμος δίπλα στο σέτερ του και μιλούσε με μονότονη φωνή, ενώ *εκείνο* βημάτιζε νευρικά μέσα στο γραφείο, γυρίζοντας κι έχοντας τα αυτιά του στραμμένα προς τα πίσω. Ποιο ήταν το νόημα σε όλα αυτά; Οι σκύλοι αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ της νευρωτικής συμπεριφοράς και της συμπεριφοράς που αποτελεί κίνδυνο.

Μήπως ο Μπένετ απείλησε τα σκυλιά;

Η Σίλα με βοήθησε να γράψω μια συλλυπητήρια επιστολή προς τους γονείς του Μπένετ. Ο Μπένετ μού είχε δείξει μια φωτογραφία τους. Ο ηλικιωμένος πατέρας του έπαιζε ακορντεόν στην κουζίνα ενός αγροτόσπιτου, ενώ η μητέρα του χόρευε φορώντας μια ποδιά. Όταν η Σίλα με ρώτησε τι μου είχε πει ο Μπένετ για εκείνους, αυτό που θυμόμουν ήταν πολύ γενικό. Δεν μου είχε πει πολλά κι ευχόμουν να είχα ρωτήσει περισσότερα. Η Σίλα με συμβούλευσε να μην αναφερθώ στη *δική μου* απώλεια στην επιστολή.

Αφού η αστυνομία δεν είχε καταφέρει να τους εντοπίσει, ο αδελφός μου, ο Στίβεν, ζήτησε από έναν ερευνητή της νομικής εταιρείας του να βρει τη διεύθυνση του κυρίου Ζαν Πιερ και της κυρίας Μαρί

Βο Τριντό, που διέμεναν στο Σεν Ελζεάρ, μια κοινότητα τριών χιλιάδων κατοίκων στο Κεμπέκ.

«Οι γονείς είναι ανύπαρκτοι» μου είπε ο Στίβεν όταν ήρθε να με επισκεφθεί στο Μπέλβιου. Βρισκόμουν στην αρχή της δεύτερης εβδομάδας της παραμονής μου εκεί κι εκείνος ερχόταν να με δει σχεδόν κάθε βράδυ. Καθόμασταν στις πλαστικές καρέκλες του σαλονιού, ενώ η τηλεόραση έπαιζε την εκπομπή *Γάμος α λα φονικά* στο κανάλι Investigation Discovery. Φανταστείτε να πρέπει να γεμίσετε μια ολόκληρη σεζόν με επεισόδια συζύγων που ο ένας σκότωσε τον άλλον... στον μήνα του μέλιτος. Η συγκατοικός μου, η Τζόντι, καθόταν μαζί μου, επειδή ήξερε ότι κάθε φορά ο Στίβεν μου έφερνε σοκολάτα. Φορούσε τα ακουστικά της, για να μας αφήσει να μιλήσουμε με την ησυχία μας, όμως παρατήρησα ότι έκλεισε τον ήχο.

«Εννοείς ότι ο ερευνητής σου δεν μπόρεσε να τους βρει» τον διόρθωσα.

«Την επόμενη φορά, Στιβ» είπε η Τζόντι «μπορείς να φέρεις αυτή με το μπέικον και το αλάτι;»

«Μπέικον στη σοκολάτα;» ρώτησε ο Στίβεν.

«Μπορεί να μη σου είπα σωστά το επίθετό τους» του είπα.

«Ο δικός μου έλεγξε κάθε πιθανό τρόπο γραφής του. Δεν υπάρχει κανείς με αυτό το επίθετο στο Σεν Ελζεάρ».

«Ίσως δεν θυμόμουν σωστά το όνομα της πόλης».

«Έλεγε όλη την περιοχή».

«Κάπου πρέπει να βρίσκονται. Κάποιος πρέπει να τους ενημερώσει ότι ο γιος τους είναι νεκρός».

«Του ζήτησα να ψάξει το πιστοποιητικό γέννησης του Μπένετ στο ληξιαρχείο της πόλης. Κανείς με αυτό το όνομα δεν έμεινε ποτέ εκεί».

«Δεν σου ζήτησα να ψάξεις για τον Μπένετ».

«Δεν έψαξα για τον Μπένετ. Προσπάθησα να βρω τους γονείς του, όπως μου ζήτησες».

Ήξερα τον αδελφό μου καλύτερα από όλους. Όταν ήμασταν μικροί, ήμασταν αχώριστοι και προστατεύαμε με νύχια και με δόντια ο ένας τον άλλο, συχνό χαρακτηριστικό των παιδιών ενός μανιοκα-

ταθλιπτικού γονέα. Όταν ο πατέρας μας πάθαινε κρίση κατάθλιψης, αγνοούσε τον Στίβεν, ενώ όταν πάθαινε μανιακό επεισόδιο, του επιτιθόταν. Η διπολική διαταραχή αποτελεί μία από τις ελάχιστες περιπτώσεις όπου κυνηγός και θύμα ζουν ταυτόχρονα στο ίδιο σώμα. Η μάχη είναι άνιση.

«Θες να πω στον δικό μου να συνεχίσει να ψάχνει τους γονείς του Μπένετ;»

«Φυσικά».

Όταν έφυγε ο Στίβεν, η Τζόντι άρχισε να τρώει τη σοκολάτα της. «Το ίδιο συνέβη και στην καθηγήτρια μου στη Δημιουργική Γραφή, στο Σάρα Λόρενς. Γνώρισε κάποιον στο διαδίκτυο και τον ερωτεύτηκε».

«Πώς κι η καθηγήτριά σου σου μίλησε για την ερωτική ζωή της;» τη ρώτησα, αν και με το ζόρι μπορούσα να συγκεντρωθώ στην Τζόντι. Το μυαλό μου είχε κολλήσει στη στιγμή που ο Στίβεν μού είπε ότι ο Μπένετ δεν είχε γεννηθεί εκεί όπου μου είχε πει ότι γεννήθηκε.

«Πρέπει να συναντιόμαστε μισή ώρα κάθε εβδομάδα για να συζητάμε για τα γραπτά μου. Δεν υπάρχει κάτι άλλο να πω. Και οι δύο το ξέρουμε. Αποδείχθηκε ότι ο τύπος ήταν ένα δωδεκάχρονο αγόρι».

«Πρέπει να συμβαίνει συχνά αυτό». Έσκυψα για να σβήσω το πορτατίφ.

«Περίμενε! Το βρήκα επιτέλους! Είσαι το κακό αντίγραφο εκείνης της ηθοποιού, της Σάρλοτ Ράμπλινγκ: τα μάτια με τα σέξι βλέφαρα που αλλάζουν από καστανά σε πράσινα ανάλογα το φως, τα ζυγωματικά. Θα έσκαγα αν δεν το έβρισκα».

«Το κακό αντίγραφο».

«Και το κοντό αντίγραφο, επίσης» είπε η Τζόντι. «Η αδελφή μου κι εγώ λέμε ότι είμαστε τα κακά αντίγραφα της Τζόαν Φοντέν και της Ολίβια ντε Χάβιλαντ. Βλέπουμε πολλές παλιές ταινίες. Ο αδελφός σου, από την άλλη, είναι το καλό αντίγραφο του Νικόλας Κέιτζ».

«Σ' αυτό το τελευταίο, νομίζω, μπορούμε να συμφωνήσουμε. Δεν

ξέρω την αδελφή σου, αλλά δεν πιστεύω πως είσαι κακό αντίγραφο κάποιας» πρόσθεσα, θέλοντας να φανώ ευγενική. Αυτή τη φορά, έσβησα το πορτατίφ στο κομοδίνο. «Όνειρα γλυκά» της είπα και της γύρισα την πλάτη, για να υπογραμμίσω την πρόθεσή μου να βάλω τέλος σε οποιαδήποτε συζήτηση. Όμως το φως που έμπαινε από το τζαμάκι της πόρτας φώτιζε αρκετά το δωμάτιο ώστε να μην μπορώ να υποκριθώ ότι ήμουν μόνη μου εκεί.

Γιατί να πεις ότι γεννήθηκες κάπου όπου δεν γεννήθηκες;

Από όλα τα ψέματα που λένε οι άντρες στις γυναίκες, αυτό δημιουργεί τη μεγαλύτερη σύγχυση. Απ' ό,τι φαίνεται, δεν μπορώ να αναγνωρίσω τον σκοπό που εξυπηρετεί. Εκτός αν ο Μπένετ είχε αλλάξει το όνομά του. Μα οι λόγοι για τους οποίους κάποιος άνθρωπος αλλάζουν το όνομά τους —εκτός από τον γάμο, όταν η γυναίκα καμιά φορά αλλάζει το επίθετό της— είναι για να κοπούν οι δεσμοί με το παρελθόν, και αυτός που το κάνει να ξεκινήσει από την αρχή. Και, αν είχε αλλάξει το επίθετό του, τι άλλο μπορεί να είχε αλλάξει; Μήπως και την ιστορία για τα παιδικά του χρόνια; Μα μιλούσε με πολλή αγάπη για τους γονείς του. Μήπως ευχόταν να είχε ζήσει αυτά τα παιδικά χρόνια; Ποιοι ήταν αυτοί στη φωτογραφία; Ο Μπένετ έμοιαζε με τον άνδρα.

Γύρισα πλευρό και στράφηκα προς το άλλο κρεβάτι. Ακόμα κι αν η Τζόντι δεν κοιμόταν, παρέμενε εντελώς ακίνητη. Δεν μπορούσα να βγάλω από το μυαλό μου το ανόητο παιχνίδι της. Ποιου κακό αντίγραφο να ήταν άραγε ο Μπένετ; Σκέφτηκα τους πρωταγωνιστές όλων των παλιών ταινιών που είχα παρακολουθήσει στις μεταμεσονύχτιες προβολές της τηλεόρασης και κατέληξα στον εικονικό Μοντγκόμερι Κλιφτ. Είχε πάθει ένα σοβαρό ατύχημα —έπεσε με το αυτοκίνητο πάνω σε ένα δέντρο— στα γυρίσματα της ταινίας *Όσα δεν σβήνει ο χρόνος* και, παρότι η πλαστική επέμβαση στο πρόσωπό του ήταν πολύ επιτυχημένη για δεκαετία του '50, υπήρχε ένα σαφές «Πριν» και «Μετά» στην εμφάνισή του. Νομίζω πως ο Μπένετ ήταν το κακό αντίγραφο του κακού «Μετά» του Μοντγκόμερι Κλιφτ. Μόλις κατέληξα σε αυτό, ντράπηκα· γιατί ήμουν τόσο επικριτική; Το μόνο που είχε κάνει ήταν να πει ψέματα για τον τόπο καταγωγής του.

Η Τζόντι συνέχιζε να μη βγάζει κανέναν ήχο. Ευχόμουν να είχα συγκάτοικο την Κάθι. Δεν θα έσβηνα το φως ούτε θα γυρνούσα ποτέ την πλάτη μου *σε εκείνη*. Θα αναλύαμε όλα τα ενδεχόμενα αυτής της περιέργης κατάστασης και θα δημιουργούσαμε έξαλλα σενάρια μέχρι να σκάσουμε στα γέλια. Στο τέλος, θα μου μιλούσε για τη δυαδικότητα, ότι δηλαδή πρέπει να αναγνωρίζω και να αναλαμβάνω το ρίσκο της τύχης.

Η τύχη είχε φερθεί καλά στην Κάθι. Ένα περιπετειώδες, αδάμαστο και σοφό πνεύμα την είχε οδηγήσει σε μια ζωή που πολλοί θα ζήλευαν – μέχρι ενός σημείου. Στα είκοσι οκτώ της και ενώ βρισκόταν στο τρίτο έτος της Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, διαγνώστηκε ότι έπασχε από καρκίνο του μαστού, ο οποίος είχε ήδη κάνει μετάσταση στα οστά. Ενώ η Κάθι έκανε τις πρώτες χημειοθεραπείες, συνέχισε να παρακολουθεί τα μαθήματα και να επισκέπτεται τους ασθενείς, και εμφανιζόταν στην πτέρυγα του νοσοκομείου με το κεφάλι της ακάλυπτο, χωρίς περούκα ή μαντίλι. Οι ασθενείς της την έβλεπαν να αγωνίζεται καθημερινά, γεμάτη θάρρος, γι' αυτούς, όταν άλλοι στη θέση της θα τα είχαν παρατήσει.

Έζησε άλλα οκτώ χρόνια μετά τη διάγνωση. Τα τέσσερα από αυτά, μοιραζόμασταν ένα διαμέρισμα στο Βίνεγκαρ Χιλ, κοντά στην είσοδο της γέφυρας του Μπρούκλιν. Πέθανε λίγο πριν γνωρίσω τον Μπένετ.

Και τώρα, εγώ ήμουν στο δωμάτιο ενός τρελάδικου με μια φοιτήτρια του Σάρα Λόρενς.

Τι θα έκανε η Κάθι;

Θα έβγαζε αεροπορικό εισιτήριο για το Μόντρεαλ την επομένη, θα χρησιμοποιούσε το κλειδί που μου είχε δώσει ο Μπένετ και θα μάθαινε όσο περισσότερα μπορούσε.